

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Ата-анамен тиімді қарым қатынас

ЖАРИЯЛАНДЫ 26.01.2026	ТІРЕК СӨЗДЕР bilimger, ата-ана, жанжал профилактикасы, кері байланыс, мектепке дейінгі тәрбие, педагогикалық коммуникация, сенім, серіктестік, тәрбиеші	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/186864/
--------------------------	--	--

Қарасаева Гүлзира

Алматы облысы, Райымбек ауданы

«Көксай орта мектебі мектепке дейінгі шағын орталығымен» КММ

Балдәрен шағын орталығының тәрбиешісі

АННОТАЦИЯ

Мақалада мектепке дейінгі білім беру ұйымындағы ата-ана мен тәрбиеші арасындағы тиімді қарым-қатынастың педагогикалық мәні талданады. Отбасы мен балабақша серіктестігі баланың әлеуметтік-эмоциялық дамуын, мінез-құлық тұрақтылығын және оқу-танымдық белсенділігін қолдайтын негізгі фактор ретінде қарастырылады. Тәрбиешінің коммуникативтік құзыреттілігі, сенім қалыптастыру тетіктері, ақпарат алмасудың ұйымдастырылған арналары және жанжалдың алдын алу мәдениеті ғылыми-академиялық тұрғыда жүйеленеді.

Кілт сөздер: ата-ана, тәрбиеші, педагогикалық коммуникация, серіктестік, сенім, кері байланыс, мектепке дейінгі тәрбие, жанжал профилактикасы.

КІРІСПЕ

Мектепке дейінгі кезең тұлғаның іргелі қасиеттері қалыптасатын, тілдік, эмоциялық және әлеуметтік тәжірибесі жинақталатын маңызды уақыт аралығы болып саналады. Осы үдерістің нәтижелілігі тәрбиешінің кәсіби қызметімен қатар, отбасылық тәрбиенің бағыт-бағдарына тәуелді. Сондықтан ата-анамен тиімді қарым-қатынас құру балабақша жұмысының қосымша бөлігі емес, тәрбиелік жүйенің стратегиялық құрамдасы ретінде бағалануы тиіс. Өзара түсіністікке негізделген байланыс баланың қауіпсіз дамуын

қамтамасыз етеді.

ОТБАСЫ-БАЛАБАҚША СЕРІКТЕСТІГІНІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МӘНІ

Ата-анамен өзара әрекеттестік мектепке дейінгі ұйымдағы тәрбиелік үдерістің тұтастығын қамтамасыз ететін жүйе ретінде қарастырылғанда ғана тиімділікке қол жеткізеді, өйткені бала бір мезетте екі негізгі әлеуметтік ортада дамиды және осы орталардың талаптары мен құндылықтары үйлесім таппаған жағдайда мінез-құлықта тұрақсыздық, бейімделу қиындықтары, эмоциялық ширығу байқалуы ықтимал. Серіктестік ұстанымы тәрбиеші тарапынан ата-ананы тек бақылаушы немесе талап орындаушы емес, баланың дамуына жауапты тең әріптес ретінде қабылдауды білдіреді, бұл өз кезегінде тәрбиелік шешімдерді келісу мәдениетін қалыптастырып, ортақ мақсатқа бағдарланған жоспарлауды күшейтеді. Педагогикалық тұрғыдан серіктестік қарым-қатынас бала туралы деректердің толықтығын арттырады: үйдегі күн тәртібі, қарым-қатынас стилі, қызығушылықтары, қорқыныштары мен мотивациялық ерекшеліктері туралы мәліметтер тәрбиешіге жеке дара тәсілді нақтылауға мүмкіндік береді, ал ата-ана балабақшадағы талаптар, даму индикаторлары және жас ерекшелігіне сай күтілетін нәтижелер туралы түсінігін тереңдетеді. Нәтижесінде тәрбие ықпалы кездейсоқ әрекеттер жиынтығынан жүйелі қолдау моделіне айналып, баланың мінез-құлқы мен дағдылары тұрақтанады, себебі балаға қойылатын күтілімдер бір-бірін жоққа шығармай, керісінше толықтырып отырады.

ТӘРБИЕШІНІҢ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІ ЖӘНЕ КӘСІБИ ЭТИКА

Тиімді қарым-қатынастың өзегі – тәрбиешінің кәсіби коммуникативтік құзыреттілігі, ол тек сөйлей білу қабілетімен шектелмей, тыңдау мәдениетін, дәлелді пікір айту тәсілін, эмпатиялық қабылдауды, эмоцияны басқаруды және педагогикалық әдеп нормаларын сақтауды біріктіретін күрделі кәсіби сапа ретінде сипатталады. Ата-анамен сөйлесу барысында тәрбиеші бағалауыш сөздерден, салыстыру мен айыптауға бейім тұжырымдардан аулақ болып, бақылауға негізделген нақты деректерді, жағдайлық сипаттамаларды және ұсынылатын қолдау қадамдарын айқын жеткізуі тиіс, өйткені дәл осы нақтылық ата-ананың қорғаныс позициясын әлсіретіп, ынтымақтастыққа жол ашады. Коммуникациядағы этикалық өлшемдер, әсіресе құпиялықты сақтау, баланы көпшілік алдында талқыламау, отбасылық жағдайды жария етпеу, әр ата-ананың тәрбиелік тәжірибесіне құрметпен қарау сияқты қағидалар сенім капиталын қалыптастырады; сенім жоқ ортада ақпарат жасырын қалады, ал ақпаратсыз тәрбиеші педагогикалық шешім қабылдауда қателікке ұрынуы мүмкін. Сонымен қатар кәсіби тіл мәдениеті маңызды: терминдерді шамадан тыс қолданбай, бірақ ғылыми негізді

жоғалтпай, жас ерекшелігі психологиясы мен педагогика заңдылықтарын қарапайым әрі дәл түсіндіре алу ата-ананың педагогикалық сауаттылығын арттырады және тәрбиеші беделін әкімшілік күш арқылы емес, дәлел мен адамгершілік ықпал арқылы орнықтырады.

АҚПАРАТ АЛМАСУДЫҢ ҰЙЫМДАСТЫРЫЛҒАН АРНАЛАРЫ ЖӘНЕ КЕРІ БАЙЛАНЫС МӘДЕНИЕТІ

Ата-анамен байланыс кездейсоқ хабарласуларға тәуелді болған жағдайда тұрақты нәтиже бермейді, сондықтан ақпарат алмасудың ұйымдастырылған арналары алдын ала жоспарланып, жүйелі түрде жүргізілуі қажет, бұл өзара әрекеттестікті өлшенетін, талданатын және жетілдірілетін кәсіби жұмыс деңгейіне көтереді. Дәстүрлі форматтағы ата-аналар жиналысы, жеке консультациялар, баланың күнделікті жетістіктерін қысқа түрде белгілеу, ашық іс-шаралар сияқты құралдар педагогикалық мақсатқа бағындырылса, ата-ана баласының дамуын тек «тәртіп» өлшемімен емес, тілдік, әлеуметтік, өзін-өзі реттеу, ұсақ моторика, танымдық белсенділік секілді кең көрсеткіштер арқылы бағалауға үйренеді. Қазіргі жағдайда цифрлық коммуникация да кең таралғанымен, оның тиімділігі тәрбиешінің хабарламаны кәсіби стильде құрастыруына, жеке деректерді қорғау талабын сақтауына және ата-ананың уақыт ресурсын құрметтеуіне байланысты, өйткені шамадан тыс хабарлама ата-ананы шаршатып, кері реакция тудыруы мүмкін. Кері байланыс мәдениеті екіжақты болуы тиіс: тәрбиеші ата-анадан тек талап етпей, ата-ананың байқауын, үйдегі динамиканы, баланың көңіл күйін сұрап, алынған ақпаратты талдап, ортақ жоспарға енгізгенде ғана ата-ана өзін маңызды серіктес ретінде сезінеді; дәл осы сезім қатысуды арттырып, баланың оқу-ойын әрекетіне қатысты үйдегі қолдауды күшейтеді.

ҚИЫН ЖАҒДАЙЛАРДАҒЫ КЕЛІССӨЗ, ЖАНЖАЛДЫҢ АЛДЫН АЛУ ЖӘНЕ ИНКЛЮЗИВТІ ТӘСІЛ

Тәрбие тәжірибесінде түсінбеушілік пен жанжал тәуекелі әрдайым бар, әсіресе баланың мінез-құлқында қиындау көріністер байқалғанда немесе ата-ана мен ұйым талаптары сәйкес келмегенде, сондықтан тәрбиеші жанжалдың алдын алу мәдениетін кәсіби міндет ретінде меңгеруі тиіс. Алдын алу ең алдымен ортақ ережелердің айқындылығынан басталады: күн тәртібі, қауіпсіздік талаптары, тәртіп нормалары, ата-ананың қатысу шегі алдын ала түсіндіріліп, бірізді орындалса, күтпеген наразылық азаяды; ал мәселе туындаған жағдайда тәрбиеші эмоциялық айыптау емес, келіссөз логикасына сүйеніп, мәселені «кім кінәлі?» форматынан «не көмектеседі?» форматына ауыстырып, нақты мақсат пен ықтимал шешімдерді бірлесе талқылауы қажет. Инклюзивті білім беру контекстінде ата-анамен қарым-қатынас одан әрі жауапты сипат алады, өйткені ерекше білім беру қажеттілігі бар балалардың ата-аналары көбіне

жоғары күйзеліс пен алаңдаушылық жағдайында болады; бұл жерде тәрбиеші қолдаушы коммуникацияны, ресурстық тіл қолдануды, баланың әлеуетін көрсету арқылы үміт пен нақты жоспар арасындағы тепе-теңдікті сақтауы тиіс. Жанжалдан кейінгі жұмыс та маңызды: келісілген шешімнің орындалуын бақылау, нәтижені талдау, қажет болса тәсілді өзгерту, ата-ананың күш-жігерін мойындау арқылы серіктестік қайта нығаяды, ал бала тұрақты әрі қауіпсіз ортада дамуын жалғастырады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Ата-анамен тиімді қарым-қатынас мектепке дейінгі ұйымдағы тәрбиелік жүйенің нәтижелілігін арттыратын негізгі кәсіби шарт болып табылады. Серіктестік ұстаным, тәрбиешінің коммуникативтік құзыреттілігі, ұйымдастырылған кері байланыс арналары және жанжалдың алдын алу мәдениеті өзара үйлескенде ғана балаға бағытталған тұтас қолдау қалыптасады. Сондықтан тәрбиеші ата-анамен жұмыс жүргізуді эпизодтық әрекет емес, ғылыми негізделген, жоспарлы және этикалық тұрғыда жауапты кәсіби қызмет ретінде дамытуы қажет.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Қазақстан Республикасы. **«Білім туралы» Заңы** (мәтіні мен өзекті нұсқаларын іздеу беті). Әділет заңнама базасы.
<https://adilet.zan.kz/kaz/search/docs?text=%D0%91%D1%96%D0%BB%D1%96%D0%BC%20%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%BB%D1%8B>
2. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі. **Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту бойынша нормативтік құжаттар және бағыттар** (ресми портал).
<https://www.gov.kz/memleket/entities/oqu-ministry?lang=kk>
3. Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы. **Мектепке дейінгі білім беру жөніндегі әдістемелік ұсынымдар мен зерттеулер** (ресми сайт).
<https://uba.edu.kz/kk/>
4. OpenU (Қазақстанның ашық университеті). **«Мектепке дейінгі педагогика» және педагогикалық пәндер бойынша оқу курстары** (курс каталогы).
<https://openu.kz/kk/courses>
5. Қазақстан Ұлттық электрондық кітапханасы. **Педагогика және мектепке дейінгі тәрбие бойынша оқу әдебиеттері** (іздеу және каталог).
<https://kazneb.kz/>
6. Kitap.kz. **Қазақ тіліндегі педагогика, психология және тәрбие тақырыптарындағы электрондық кітаптар қоры** (платформа).
<https://kitap.kz/>
7. Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті. **Педагогика және**

психология бағытындағы ғылыми-әдістемелік материалдар (ресми ресурс).

<https://abaiuniversity.edu.kz/kz/>

8. Epstein, J. L. **School, Family, and Community Partnerships** (book information). Routledge.

<https://www.routledge.com/School-Family-and-Community-Partnerships/Epstein/p/book/9780367226168>

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.